

Міністерство освіти і науки України
Вінницький національний технічний університет

Національна академія наук України
Інститут філософії ім. Григорія Сковороди

Український філософський фонд

Sententiae

Науковий журнал

Виходить тричі на рік

Заснований у червні 2000 року

XLIII

Issue 3

2024

Вінниця
ВНТУ
2024

Редакційна колегія:

- **Отфрід Гьофе** (Тюбінген, Німеччина)
- **Доменік Декот** (Клермон-Феран, Франція)
- **Сергій Йосипенко** (Київ/Лозана)
- **Барбара Касен** (Париж, Франція)
- **Саймон Кричлі** (Нью-Йорк, США)
- **Олена Луцишина** (Варшава, Польща)
- **Олексій Панич** (Київ)
- **Сергій Пролєєв** (Київ)
- **Сергій Секундант** (Одеса)
- **Микола Симчич** (Київ)
- **Плінію Жункейра Сміт** (Сан-Паулу, Бразилія)
- **Ростислав Ткаченко** (Кембридж, Велика Британія)
- **Марина Ткачук** (Київ)
- **Юрій Чорноморець** (Київ)
- **Іван Іващенко** (Вінниця), *заступник головного редактора*
- **Віталій Терлецький** (Київ), *заступник головного редактора*
- **Олег Хома** (Вінниця), *Головний редактор*

Науково-редакційний комітет:

- Микола Прадівляний** (Вінниця), *заступник головного редактора з міжнародного співробітництва*
- Ірина Головашенко** (Вінниця)
- Анатолій Теклюк** (Вінниця)
- Ольга Цимбал** (Вінниця)
- Ельвіра Чухрай** (Вінниця), *відповідальний редактор*
- Ігор Немчинов** (Київ), *науковий редактор розділу «Наукове життя»*

Видання засноване за підтримки Міжнародного фонду «Відродження» і видавництва **Пор-Рояль** (Київ).

Виходить за підтримки **Спільноти Sententiae**.

Sententiae є спільним виданням Вінницького національного технічного університету, Інституту філософії НАН України та Українського філософського фонду.

Друкується за рішенням Вченої ради ВНТУ, протокол № 5 від 31.10.2024 р.

DOI журналу:

<https://doi.org/10.31649/sent>

З 2015 року журнал *Sententiae* індексується в Scopus, міжнародній базі даних рефератів і цитувань, що охоплює всі різновиди рецензованих публікацій.

Постановою Президії ВАК України № 5-05/4 від 11.04.2001 часопис *Sententiae* визнано фаховим виданням за спеціальністю «Філософія», наказом № 409 МОН України від 17.03.2020 включено до **категорії А** Переліку наукових фахових видань України.

Ідентифікатор медіа R30-01506, згідно з рішенням Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення № 1234 від 31.10.2023

Попередні Свідоцтва про реєстрацію – КВ № 20664-10464 ПР від 18.04.2014, КВ № 4232 від 23.05.2000

Контакти:

email: sententiae2000@gmail.com

Поштова адреса:

SENTENTIAE, кафедра філософії, ВНТУ, вул. Хмельницьке шосе, 95, Вінниця, 21021, Україна

© ВНТУ, 2024

СТАТТІ	
ТЕМА ЧИСЛА	6 Віталій Мудраков (Бохум, ФРН)
До 180-річчя Ніцше	8 Райнер Адольфі (Берлін, ФРН) <i>Жало Ніцше: чого можна навчитися зі своєрідної історії впливу Ніцше</i>
	23 Laura Langone (Verona, Italy) <i>Nietzsche's Anti-Positivist Thought in His Middle Period</i>
	34 Віталій Мудраков (Бохум, ФРН) <i>Методологічна специфіка метафор Фридриха Ніцше: «нова форма» для «нескінченного прояснення»</i>
	49 Карлотта Сантіні (Париж, Франція) <i>Усність і література. Про генеалогію модерної культури в «Базельських лекціях» Фридриха Ніцше</i>
СЕРЕДНЬОВІСНА ФІЛОСОФІЯ XVIII СТОЛІТТЯ	68 Inna Savynska (Kyiv) <i>The Philosophical Roots of Hadewijch's Conception of the Human Rede</i>
	81 Віктор Козловський (Київ) <i>Кантове вчення про чуттєвість, простір і час: трансцендентальні, антропологічні та природничо-наукові конотації</i>
	99 Sergii Secundant (Odesa), Manuel Sánchez-Rodríguez (Granada, Spain) <i>Johann Nikolaus Tetens' Critical Foundations of the First Project for the Reform of Metaphysics</i>
ФІЛОСОФІЯ XX СТОЛІТТЯ	113 Віталій Терлецький (Київ) <i>Проект «метафізики звичай» Канта в систематичному та історичному контекстах</i>
	129 Ірина Хоменко (Київ), Ярослав Шрамко (Кривий Ріг) <i>Проблема дуального характеру логіки (історико-логічний екскурс)</i>
АРХІВИ	
	144 Ілля Давіденко (Київ) <i>Дмитро Чижевський і Семен Семковський в матеріалах слідчої справи від 16 грудня 1920 року</i>
	155 Катерина Скрипник (Київ) <i>Радянська філософія і експертність: епізод з практики Володимира Шинкарука</i>
	161 Ренат Швець (Київ) <i>Знаїда Лузіна: білі плями на мапі філософії доби «Розстріляного відродження»</i>
РЕЦЕНЗІЇ	
	170 Олег Хома (Вінниця) <i>Класик як сучасний співрозмовник: межі модернізації. Svensson, F. (2024). Descartes's Moral Perfectionism. New York: Routledge.</i>
	178 Андрій Шиманович (Київ) <i>Середньовісна думка під новим кутом зору. Arlig, A. W. (2023). Medieval Philosophy: A Contemporary Introduction. New York: Routledge.</i>
ЄВРОПЕЙСЬКИЙ СЛОВНИК ФІЛОСОФІЙ	185 Анатолій Теклюк (Вінниця) <i>Держати владу над буттям і сутністю. Кассен, Б., & Сігов, К. (Ред.). (2024). Європейський словник філософій: український контекст. Лексикон неперекладностей. Розділ V-VI (Т. V, сс. 179-214). Київ: Дух і Літера.</i>
	192 Ельвіра Чухрай (Вінниця) <i>Неперекладність як історичний часопростір. Кассен, Б., & Сігов, К. (Ред.). (2024). Європейський словник філософій: український контекст. Лексикон неперекладностей. Розділ VII (Т. V, сс. 215-248). Київ: Дух і Літера.</i>
НОВІ ВИДАННЯ	
	198 Ірина Головащенко (Вінниця) <i>Огляд публікацій 2023 року з історії філософії в журналі «Філософська думка»</i>
	203 Всеволод Хома (Київ) <i>До витоків модерної моральної філософії. Darwall, S. L. (2023). Modern moral philosophy: from Grotius to Kant. Cambridge, & New York: Cambridge University Press.</i>
НАУКОВЕ ЖИТТЯ	
	208 Тетяна Чайка (Нагарія, Ізраїль), Аміна Кхелуфі , Ксенія Мирошник (Київ) <i>Слово письмове і слово усне: у напрямку до усної історії філософії. Частина II. Концепція</i>
	230 Ілля Давіденко (Київ) <i>Archivum Sententiarum: перші результати</i>
	234 Микола Симчич <i>Оцифрування могилянської філософської спадщини (XVII–XVIII ст.): від мрії до втілення</i>

Sententiae

Publishers: Vinnytsia National Technical University, Skovoroda Institute of Philosophy of the National Academy of Sciences of Ukraine, Ukrainian Philosophical Foundation

The Journal was founded in June 2000 with the assistance of International Renaissance Foundation and publishing house “Port-Royal” (Kyiv)

3 issues per year

Website www.sententiae.vntu.edu.ua

Journal DOI: <https://doi.org/10.31649/sent>

ISSN 2075-6461 (print)

ISSN 2308-8915 (online)

Focus and scope: Sententiae is peer-reviewed journal that publishes original research articles as well as review articles, new Ukrainian translations of classics, archival materials and interviews in all areas of the History of Philosophy

Published with the support of the *Sententiae* Community.

The Editorial Team

Editor in Chief

Oleg Khoma (Vinnytsia) sententiae2000@gmail.com

Editorial Board:

Barbara Cassin (Paris, France) barbaracassin2@gmail.com

Yuriy Chornomorets (Kyiv) palamist@gmail.com

Simon Critchley (New York, USA) Critch1S@newschool.edu

Dominique Descotes (Clermont-Ferrand, France) Dominique.DESCOTES@univ-bpclermont.fr

Offried Höffe (Tübingen, Germany) sekretariat.hoeffe@uni-tuebingen.de

Ivan Ivashchenko (Vinnytsia) transzendentalist@gmail.com Deputy Editor-in-Chief

Olena Lucyszyna (Warsaw, Poland) oluczyszyna@iksio.pan.pl

Oleksiy Panych (Kyiv) panych@yahoo.com

Serghii Prolev (Kyiv) uffon@ukr.net

Sergiy Secundant (Odesa) sergiisekundant@gmail.com

Mykola Symchych (Kyiv) msymchych@gmail.com

Plínio Junqueira Smith (São Paulo, Brazil) plinio.smith@unifesp.br

Vitali Terletsy (Kyiv) terletsy.vi@gmail.com Deputy Editor-in-Chief

Rostislav Tkachenko (Cambridge, Great Britain) rostislavtkachenko@gmail.com

Maryna Tkachuk (Kyiv) mltkachuk@gmail.com

Serhii Yosypenko (Kyiv/Lausanne) serge.yosypenko@ukr.net

Scientific and Editorial Committee

Rights & Permissions: **Mykola Pradivliannyi** (Vinnytsia) *Deputy Chief Editor on International Cooperation* nickddfs@yahoo.com

“Academic Life” Section Editor: **Ihor Nemchynov** (Kyiv) i.h.nemchynov@npu.edu.ua

Managing Editor: **Elvira Chukhray** (Vinnytsia) elvica888@gmail.com

Assistants of the Editor-in-Chief:

Iryna Holovashenko (Vinnytsia) irolho@gmail.com

Anatoliy Tekliuk (Vinnytsia) gcvr216@gmail.com

Olga Tsybmal (Vinnytsia) unicorne@ukr.net

Journal “Sententiae”, 95, Khmelnytske shose, Vinnytsia, 21021, Ukraine

email: sententiae2000@gmail.com

TABLE OF CONTENTS

Issue DOI: <https://doi.org/10.31649/sent43.03>

ARTICLES	
TOPIC OF THE ISSUE	6 Vitalii Mudrakov (Bochum, Germany) [UKR]
TO THE 180 TH ANNIVERSARY OF NIETZSCHE	8 Rainer Adolphi (Berlin, Germany) <i>Nietzsche's Sting: What We Can Learn from the Peculiar History of Nietzsche's Influence</i> [UKR]
	23 Laura Langone (Verona, Italy) <i>Nietzsche's Anti-Positivist Thought in His Middle Period</i> [ENG]
	34 Vitalii Mudrakov (Bochum, Germany) <i>Methodological Specificity of Friedrich Nietzsche's Metaphors: a "New Form" for "Infinite Clarification"</i> [UKR]
	49 Carlotta Santini (Paris, France) <i>Orality and Literature. On the Genealogy of Modern Culture in Friedrich Nietzsche's Basel Lectures</i> [UKR]
MEDIEVAL PHILOSOPHY 18 TH CENTURY PHILOSOPHY	68 Inna Savynska (Kyiv) <i>The Philosophical Roots of Hadewijch's Conception of the Human Rede</i> [ENG]
	81 Victor Kozlovskiy (Kyiv) <i>Kant's Doctrine of Sensibility, Space and Time: Transcendental, Anthropological and Natural Science Connotations</i> [UKR]
	99 Sergii Secundant (Odesa), Manuel Sánchez-Rodríguez (Granada, Spain) <i>Johann Nikolaus Tetens' Critical Foundations of the First Project for the Reform of Metaphysics</i> [ENG]
	113 Vitali Terletsky (Kyiv) <i>Kant's Project of the "Metaphysics of Morals" in Systematic and Historical Contexts</i> [UKR]
20 TH CENTURY PHILOSOPHY	129 Iryna Khomenko (Kyiv), Yaroslav Shramko (Kryvyi Rig) <i>The Problem of the Dual Character of Logic (a Historical-Logical Survey)</i> [UKR]
ARCHIVES	
	144 Illia Davidenko (Kyiv) <i>Dmytro Chyzhevskiy and Semen Semkovskiy According to Criminal Case Dated December 16, 1920</i> [UKR]
	155 Kateryna Skrypnyk (Kyiv) <i>Soviet Philosophy and Expertise: One Episode from Volodymyr Shynkaruk</i> [UKR]
	161 Ryemat Shvets (Kyiv) <i>Zinaida Luzina: White Spots on the Map of the Philosophy of the «Executed Renaissance» Era</i> [UKR]
REVIEWS	
	170 Oleg Khoma (Vinnytsia) <i>The Classic as a Modern Interlocutor: The Limits of Modernization. Svensson, F. (2024). Descartes's Moral Perfectionism. New York: Routledge.</i> [UKR]
	178 Andrii Shymanovych (Kyiv) <i>Medieval Thought from a Fresh Perspective. Arlig, A. W. (2023). Medieval Philosophy: A Contemporary Introduction. New York: Routledge</i> [UKR].
EUROPEAN DICTIONARY OF PHILOSOPHIES	185 Anatolii Tekliuk (Vinnitsia) <i>To hold Power over Being and Essence. Cassin, B., & Sigov, C. (2024). European dictionary of philosophies: Ukrainian context. Lexicon of untranslatables. Chapters V-VI (Vol. V, pp. 179-214). Kyiv: Duh i Litera.</i> [UKR]
	192 Elvira Chukhrai (Vinnitsia) <i>Untranslatability as Historical Chronotope. Cassin, B., & Sigov, C. (Eds.). (2024). European dictionary of philosophies: Ukrainian context. Lexicon of untranslatables. Chapter VII (Vol. V, pp. 215-248). Kyiv: Duh i Litera.</i> [UKR]
NEW EDITIONS	
	198 Iryna Holovashenko (Vinnitsia) <i>Review of 2023 publications on the history of philosophy in the journal "Filosofska dumka"</i> [UKR]
	203 Vsevolod Khoma (Kyiv) <i>To the origins of modern moral philosophy. Darwall, S. L. (2023). Modern moral philosophy: from Grotius to Kant. Cambridge, & New York: Cambridge UP.</i> [UKR]
ACADEMIC LIFE	
	208 Tetiana Chaika (Nahariya, Israel), Amina Kkhelufi , Kseniia Myroshnyk (Kyiv) <i>The Written Word and the Oral Word: Toward an Oral History of Philosophy. Part II. Conception</i> [UKR]
	230 Illia Davidenko (Kyiv) <i>Archivum Sententiarum: the First Results</i> [UKR]
	234 Mykola Symchyk <i>Digitization of the Mohylian Philosophical Heritage (17th–18th Centuries): From Dream to Realization</i> [UKR]

Інформація для авторів

- Редколегія приймає до розгляду тексти *будь-якої історико-філософської тематики*: статті (в т.ч. полемічні), переклади, архівні джерела, рецензії, огляди книг і наукової періодики, інформацію про події в царині історії філософії;
- фактом подання матеріалу в *Sententiae* автор висловлює згоду з чинними в нашому журналі редакційною політикою, етичними принципами рецензування й редагування статей, політикою відкритого доступу, Положеннями про авторські права та про конфіденційність <https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae/about>
- рішення щодо можливості прийняття до друку ухвалюється за результатами «подвійного сліпого» рецензування;
- матеріали подаються електронною поштою sententiae2000@gmail.com або через сайт журналу <https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae/information/authors>;
- **технічні вимоги до тексту:**
орієнтовний обсяг 20–22 тис. знаків; *мови* українська, англійська, французька, німецька; *формат* Word, RTF; *шрифт* Times New Roman, *кегель* 14, *інтервал між рядками* 1,5;
- **оформлення посилань:**
 - наприкінці статті наводиться нумерований алфавітний список цитованої літератури згідно з форматом **APA** (зразки оформлення літератури за цим форматом див., наприклад, тут: <https://guides.library.uq.edu.au/referencing/apa7/reference-list#s-lg-box-21260541>; можна також скористатися сервісом створення списків літератури з текстового редактора Microsoft Word);
 - посилання в тексті подаються у квадратних дужках і містять:
прізвище автора (редактора, укладача тощо; при наявності понад двох авторів, наводиться лише прізвище першого і скорочення et al.) з відповідної позиції у списку літератури / пробіл / **рік видання** / двокрапка / пробіл / **номер сторінки** (або діапазон номерів через дефіс)
зразок оформлення посилання: [Арістотель 2010: 286], [Aristotle 2008: 17-18];
 - якщо на один рік припадає кілька видань одного автора, цитованих у статті, то у списку літератури такі джерела розташовуються за алфавітом, а після року видання (в т.ч. й у посиланні) слід ставити відповідну літеру латинського алфавіту, починаючи з а (наприклад, 1990a, 1990b, 1990c тощо);
зразок оформлення посилання: [Арістотель 2010a: 286], [Aristotle 2010c: 17-18];
 - у посиланнях на твори, наведені у списку літератури без зазначення автора (збірники, енциклопедії тощо), слід замість прізвища автора наводити перші слова заголовку цитованого видання; якщо фраза виявляється завеликою чи неприйнятною з інших причин, можна при першому цитуванні запровадити абрєвіатуру, описавши її у примітці, й надалі посилуватися саме абрєвіатурою;
зразок оформлення посилання: [Філософський енциклопедичний словник 2002: 234-235] або [ФЕС 2002: 234-235];
 - якщо джерело не має автора, але на офіційній сторінці вказано укладача, відповідального редактора тощо, їх можна наводити замість автора, вдаючись до відповідних позначок за стандартом APA: (Упоряд.), (Ред.) тощо;
 - за наявності канонічних видань класичних творів із загальноприйнятою пагінацією краще посилатись на неї, а не на сторінку того чи іншого видання;
 - примітки подаються внизу сторінки або після основного тексту перед списком літератури;
- **при цитуванні слід уникати подвійного перекладу;**
- бажано посилатися на оригінали цитованих іншомовних першоджерел або принаймні зіставляти використовувані переклади з цими оригіналами;
- **статті не розглядатимуться Редколегією, якщо до них не буде додано:**
 - 1) короткий опис їхньої наукової новизни;
 - 2) анотацію (українською та англійською мовами, 50-100 слів);
 - 3) переклад назви статті англ./укр. мовою;
 - 4) перелік ключових слів (укр., англ. мовами; ключові слова відокремлюються крапкою з комою);
- **автори статей також мають подати про себе такі дані:**
 - українською та англійською мовами: прізвище, ім'я та по батькові; науковий ступінь, учене звання (за наявності); місце основної роботи, посада;
 - номер телефону, e-mail та (мовою статті) адреса і сфера наукових інтересів.

Instructions to authors

- The Editorial Board considers the texts on *all aspects of the history of philosophy*: articles (including polemical ones), translations, archival sources, reviews, information on events in the field;
- **By submitting his/her paper to “Sententiae”, the author agrees with our journal’s Editorial Policy, Ethics and Order of Peer-reviewing, Principles of Open Access, Regulations of Copyright and Privacy, Publication Malpractice Statement** <https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae/about>;
- The peer-reviewing procedure at “Sententiae” is “double-blind”;
- Authors may submit their papers via email sententiae2000@gmail.com or via our website <https://sententiae.vntu.edu.ua/index.php/sententiae/information/authors>;
- **Requirements to the texts submitted for publication:**
 - 20.000-22.000 characters; DOCX, DOC or RTF format; Times New Roman, 14; line spacing: 1.5;
 - Papers should match APA citation style (7th edition);
 - **Sample of reference in the text:** [Aristotle 2008: 17-18];
- When referring to non-English texts, it is desirable to use their canonical editions in the original language, or at least to compare their English translations with the text of these canonical editions;
- An abstract of about 50-100 words will be required for publication;
- Authors should indicate their research degree and academic title (if any), the main place of employment, position, and specify the field(s) of their research interests.

Наукове видання

SENTENTIAE

XLIII

(№ 3 / 2024)

Літературне редагування *Володимир Стерденко*

Коректор *Юрій Старовойт*

Комп'ютерна верстка *Георгій Багдасар'ян*

Дизайн обкладинки *Андрій Шубін*

Ідентифікатор медіа R30-01506,
згідно з рішенням Національної ради України
з питань телебачення і радіомовлення
№ 1234 від 31.10.2023

Підписано до друку 29.11.2024 р. Папір офсетний.
Формат 29,7×42 ½. Гарнітура Times New Roman.
Умовн. друк. арк. 30,03. Обл.-вид. арк. 24,35.
Наклад 50 пр. Зам. № 2024-046.

Видавець і виготовлювач –
Вінницький національний технічний університет,
Редакційно-видавничий відділ.
Головний корпус ВНТУ, к. 114,
Хмельницьке шосе, 95, м. Вінниця, 21021.
<https://press.vntu.edu.ua/index.php/vntu/catalog/category/journ>
email: rvv.vntu@gmail.com
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
серія ДК № 3516 від 01.07.2009 р.